

13. 5. 2002

ID: 16797

Náhrada újmy, vzniklé v důsledku omezení hospodaření v lese

Rozhodnutí o nároku vlastníka lesa na náhradu újmy, která vznikla omezením hospodaření v lese ve smyslu § 11 odst. 3 zákona č. [289/1995](#) Sb. (lesní zákon), přísluší rozhodovat soudu, není-li zákonem stanoveno jinak.

Rozhodnutí o nároku vlastníka lesa na náhradu újmy, která vznikla omezením hospodaření v lese ve smyslu § 11 odst. 3 zákona č. [289/1995](#) Sb. (lesní zákon), přísluší rozhodovat soudu, není-li zákonem stanoveno jinak.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 20 Cdo 2614/2000, ze dne 18.4.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce L., s. p., proti žalované Správě N. p. a Chráněné krajinné oblasti Š., o 1.928.721,- Kč, vedené u Okresního soudu v Prachaticích pod sp. zn. 6 C 226/99, o dovolání žalobce proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. 9. 2000, č.j. 7 Co 2075/2000-96, tak, že usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. 9. 2000, č.j. 7 Co 2075/2000-96, se zrušuje a věc se tomuto soudu vrací k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Prachaticích mezitímním rozsudkem ze dne 5. 5. 2000, č.j. 6 C 226/99-81, rozhodl, že „základ žalobního nároku žalobce“ je opodstatněn (výrok I/) a že o jeho výši, lhůtě k plnění a nákladech řízení bude rozhodnuto v konečném rozsudku (výrok II/). Soud prvního stupně uzavřel, že žalobci vznikla - ve smyslu ustanovení § 11 odst. 3 zákona č. [289/1995](#) Sb., o lesích a o změně a doplnění některých dalších zákonů /lesní zákon/, ve znění pozdějších předpisů - zákazem odvozu dřevní hmoty újma v důsledku omezení hospodaření v lese, k němuž došlo rozhodnutím ze

dne 19. 2. 1996, zn. 71-Ný/53/96, potvrzeným rozhodnutím územního odboru Ministerstva životního prostředí ČR pro českobudějovickou oblast ze dne 29. 4. 1996, č.j. 603/ÚOČB/96, jímž žalovaná udělila souhlas „s průběžným zpracováváním dřevní hmoty napadené kůrovcem v Národní přírodní rezervaci Č. a Č. j.“ podmíněný tím, že „veškerá dřevní hmota bude ponechána na místě přirozenému rozpadu.“

Usnesením ze dne 11. 9. 2000, č.j. 7 Co 2075/2000-96, Krajský soud v Českých Budějovicích - odkazuje na ustanovení § 221 odst. 1 písm. b/ a § 104 odst. 1 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „o.s.ř.“) - rozsudek soudu prvního stupně zrušil a řízení zastavil s tím, že po právní moci usnesení věc postoupí Ministerstvu životního prostředí ČR. Předmětem sporu je - argumentuje odvolací soud - nárok podle ustanovení § 11 odst. 3 zákona č. [289/1995](#) Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů /lesní zákon/, ve znění zákonů č. [238/1999](#) Sb. a č. [67/2000](#) Sb. (dále jen „zákon č. [289/1995](#) Sb.“), neboť žalobce uplatňuje náhradu majetkové újmy, která mu měla vzniknout omezením práva hospodaření v lese, spočívajícím v zákazu přiblížení, odvozu a využití kůrovcem napadené dřevní hmoty „v prostorech 22B1, 22C1, 23A1 a 19D1 v revíru J.“, jako důsledku zmíněného rozhodnutí žalované (orgánu státní správy na úseku ochrany přírody); o tomto nároku rozhodují orgány státní správy lesů ve správním řízení (§ 58 odst. 2 zákona č. [289/1995](#) Sb.). Není-li tedy výslovně stanoveno, že by měl rozhodovat soud v občanském soudním řízení, není dána k projednání a rozhodnutí věci soudní pravomoc (§ 7 o.s.ř.). Jelikož v projednávaném případě jde o lesy zvláštního určení (§ 8 odst. 1 písm. c/ zákona č. [289/1995](#) Sb.), které se nacházejí na území Národního parku Š., je ústředním orgánem státní správy ve věcech lesního hospodářství Ministerstvo životního prostředí ČR (§ 79 odst. 3 písm. i/, § 90 odst. 4 zákona č. [114/1992](#) Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění zákonného opatření předsednictva ČNR č. [347/1992](#) Sb., zákona č. [289/1995](#) Sb., nálezů Ústavního soudu č. [3/1997](#) Sb., zákona č. [16/1997](#) Sb., zákona č. [123/1998](#) Sb., zákona č. [161/1999](#) Sb. a zákona č. [238/1999](#) Sb., dále jen „zákon č. [114/1992](#) Sb.“), jemuž věc odvolací soud postoupil.

Usnesení odvolacího soudu napadl žalobce (za něhož jednal zaměstnanec s právníkem) včasným dovoláním, namítaje, že v důsledku „chybného skutkového zjištění“ odvolací soud věc nesprávně právně posoudil (důvod podle § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř.). Zjištění, že lesní porosty revíru J. v Národní přírodní rezervaci Č. a Č. j., které jsou lesy zvláštního určení, se nalézají na území Národního parku Š., nemá oporu ve spisu (a ve skutečnosti tomu tak není); použití ustanovení § 79 odst. 3 písm. i/ a § 90 odst. 4 zákona č. [114/1992](#) Sb. nemá tak „pro konstrukci rozhodnutí odvolacího soudu opodstatnění.“ Z uvedených důvodů dovolatel navrhl, aby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná se ztotožnila se závěrem napadeného usnesení; poukázala na to, že Národní přírodní rezervace Č. a Č. j. skutečně neleží na území Národního parku Š., nýbrž na území Chráněné krajinné oblasti Š., což ovšem - z hlediska otázky pravomoci - není podstatné; za lesy zvláštního určení se totiž ve smyslu § 8 odst. 1 písm. c/ zákona č. [289/1995](#) Sb. považují nejen lesy na území

národních parků, ale také lesy na území národních přírodních rezervací.

Nejvyšší soud věc projednal podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000 (srov. část dvanáctou, hlavu I, bod 17. zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony).

Dovolání je ve smyslu § 236 odst. 1 o.s.ř. přípustné, neboť směřuje proti usnesení, kterým odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně zrušil, řízení zastavil a věc postoupil orgánu, do jehož pravomoci - podle jeho názoru - náleží (§ 238a odst. 1 písm. c/ o.s.ř.), a současně i důvodné.

Dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti k vadám vyjmenovaným v § 237 odst. 1 o.s.ř. (tzv. „zmatečností“) a - je-li dovolání přípustné - k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 3 písm. b/ o.s.ř.); jinak je vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně toho, jak ho dovolatel obsahově vymezil (§ 242 odst. 3 o.s.ř.). Protože zmíněné vady tvrzeny nebyly a ze spisu se nepodávají, je předmětem dovolacího přezkumu závěr odvolacího soudu, podle něhož k projednání a rozhodnutí dané věci není dána pravomoc soudu, nýbrž jiného orgánu (podle odvolacího soudu Ministerstva životního prostředí ČR).

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu sice správně určenou nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval. Předmětem přezkumu na podkladě dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř. může být i užití procesního předpisu na daný případ (zde ustanovení § 7 ve spojení s § 104 odst. 1, resp. § 221 odst. 1 písm. b/, odst. 2 o.s.ř.).

Podle ustanovení § 7 o.s.ř. projednávají a rozhodují soudy v občanském soudním řízení věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných, družstevních, jakož i z obchodních vztahů (včetně vztahů podnikatelských a hospodářských), pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány [odstavec 1/]; jiné věci projednávají a rozhodují soudy v občanském soudním řízení, jen stanoví-li to zákon [odstavec 2/].

Podle ustanovení § 103 o.s.ř. přihlíží soud kdykoli za řízení k tomu, zda jsou splněny podmínky, za nichž může jednat ve věci (podmínky řízení). Nedostatek pravomoci je vždy neodstranitelným nedostatkem podmínky řízení (srov. § 104 odst. 1, § 221 odst. 1 písm. b/, odst. 2 o.s.ř.).

V projednávané věci - podle obsahu žaloby a dalších podání - jde o uplatnění nároku na náhradu újmy, která vznikla omezením hospodaření v lese, spočívajícím v zákazu přiblížení, odvozu a využití kůrovcem napadené dřevní hmoty nalézající se v Národní přírodní rezervaci Č. a Č. j.; s průběžným zpracováním dřevní hmoty sice žalovaná vyslovila kritickým rozhodnutím souhlas, ovšem za podmínky, že dřevní hmota bude ponechána na místě přirozenému rozpadu.

Podle ustanovení § 11 odst. 3 zákona č. [289/1995](#) Sb. má vlastník lesa právo na náhradu újmy vzniklé v důsledku omezení hospodaření v lese vůči orgánu státní správy, který o tomto omezení rozhodl. Orgán státní správy může uložit úhradu této náhrady osobám, v jejichž zájmu o tomto omezení rozhodl.

Se závěrem odvolacího soudu, že o (subjektivním) právu na náhradu újmy vzniklé v důsledku omezení hospodaření v lese vůči orgánu státní správy, který o tomto omezení rozhodl, nerozhodují v občanském soudním řízení soudy, nýbrž orgány státní správy lesů v řízení správním, se dovolací soud neztotožňuje.

Právní teorie spojuje pravomoc s mezemi možností chování, tedy s oprávněními soudů, jiných státních orgánů a orgánů územní samosprávy na základě norem objektivního práva (obecně závazných právních předpisů) řešit otázky specifických společenských vztahů, tj. právních vztahů. Jedním z hledisek, jímž lze rozlišit rozsah práva soukromého a veřejného, a tudíž nalézt odpověď na otázku, zda ten či onen právní vztah je svou povahou vztahem soukromoprávním (jejichž výčet pro účely vymezení soudní pravomoci obsahuje ustanovení § 7 odst. 1 o.s.ř.), je metoda právní úpravy. Uvedené kritérium vychází z vnitřní struktury právní normy (resp. právního vztahu) a vyjadřuje způsob, kterým dochází k integraci a interakci společenských zájmů v rámci právního vztahu. Povaha vzájemné integrace zájmů v právních vztazích je významným způsobem závislá na míře, ve které se účastníci mohou podílet na jejich formování a realizaci. Z tohoto pohledu lze v právních vztazích vyčlenit dvě vzájemně protichůdné pozice jejich účastníků : rovné postavení (odvozené z určujících zájmů stejného typu a stejné strukturální úrovně) a vztah nadřazenosti a podřazenosti vycházející z integrace zájmů různého typu nebo různé strukturální úrovně.

Vztah mezi účastníky, kteří mají navzájem subjektivní práva a subjektivní povinnosti (vystupují jako jejich nositelé) a vyznačují se - s ohledem na rozsah, jímž se podílejí na formování a realizaci vztahu - rovným postavením (srov. § 2 odst. 2 obč. zák.), má právní teorie i praxe za typický vztah soukromoprávní. Na rozdíl od vztahů veřejnoprávních, které vycházejí z integrace zájmů různého typu nebo různé strukturální úrovně a pro jejichž subjekty je charakteristický vztah nadřízenosti a podřízenosti v tom smyslu, že konkrétní obsah vztahu je (pod správním donucením) určován úřední mocí, pro soukromoprávní vztahy platí, že žádný z účastníků nemůže jinému účastníku ukládat jednostranné povinnosti, ani na něj převádět práva a že žádný z účastníků není právně způsobilý autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech vznikajících z těchto vztahů, resp. tvořících obsah daného vztahu.

Protože povahu právního vztahu zpravidla nelze určit pouhým odkazem na formální pramen práva, který poskytuje objektivní základ jeho vzniku a existence, je výše uvedený výklad nezbytný pro určení, zda právní vztahy vzcházející z ustanovení § 11 odst. 3 zákona č. [289/1995](#) Sb. jsou soukromoprávní nebo veřejnoprávní; jak již bylo naznačeno, rozhodující pro takovou kvalifikaci je vnitřní struktura právní normy.

Ustanovení § 11 odst. 3 zákona č. [289/1995](#) Sb. upravuje dvě odlišné situace. Ve větě první jde o právo na náhradu újmy specifické tím, že vznikla v důsledku omezení hospodaření v lese, které mělo svůj původ ve správním rozhodnutí; věta druhá pak orgánu státní správy poskytuje oprávnění, jinými slovy svěřuje do jeho pravomoci úhradu této náhrady uložit (při splnění stanovených předpokladů) třetím osobám. Zatímco veřejnoprávní charakter vztahu vzniklého třetí osobě z rozhodnutí orgánu státní správy je zjevný (o rovnosti subjektů nemůže být řeči, konkrétní obsah realizace vztahu je určován úřední mocí), poměr mezi vlastníkem (popř. subjektem vykonávajícím jeho práva), jemuž vznikla újma, a orgánem státní správy, který o omezujících opatřeních při hospodaření v lese rozhodl, není svou podstatou vztahem nesoucím typické znaky veřejnoprávní regulace, i když je upraven právní normou obsaženou v předpise správní povahy. Soukromoprávní charakter uvedeného vztahu vyplývá z postavení jeho účastníků (na straně jedné vlastník lesa, popř. subjekt vykonávající jeho práva, tedy fyzická nebo právnická osoba, které vznikla újma, na straně druhé stát, reprezentovaný příslušným orgánem státní správy, který o omezení hospodaření v lese rozhodl), z obsahu, jímž je subjektivní právo na náhradu specifické újmy a jemu odpovídající subjektivní povinnost újmu odčinit, a rovněž z (nepřímého) předmětu, tj. vlastního práva na náhradu újmy. Okolnost, že právní skutečností, ze které daný vztah vzniká, je správní rozhodnutí omezující hospodaření v lese, na charakteristice subjektivního práva na náhradu újmy coby práva povahy soukromoprávní nic nemění. Specifický způsob (vertikální) právní regulace motivovaný snahou státu chránit „obecný“ zájem (zde zájem na zachování lesních porostů jako národního bohatství, tvořícího nenahraditelnou složku životního prostředí (srov. § 1 zákona č. [289/1995](#) Sb.) nalézá uplatnění jen v možnosti vydat rozhodnutí předvídané ustanovením § 11 odst. 3 zákona 289/1995 Sb.; důsledkem takového individuálního správního aktu je v hospodářské sféře vlastníka vznik právního vztahu, jehož subjekty - nositelé práv a povinností - nejsou již navzájem v postavení nadřízenosti a podřízenosti.

Závěr, že subjektivní právo podle ustanovení § 11 odst. 3 věty první zákona č. [289/1995](#) Sb. vyplývá ze vztahu svou povahou soukromoprávního (občanskoprávního v širším slova smyslu), vylučuje o sporu mezi jeho subjekty uvažovat jako o tzv. „jiné věci“ ve smyslu ustanovení § 7 odst. 2 o.s.ř.; současně platí, že uplatněný nárok projedná a rozhodne jiný orgán než soud jen tehdy, stanoví-li tak *expressis verbis* zákon (srov. § 7 odst. 1 o.s.ř.).

Ze zákona č. [289/1995](#) Sb. [na rozdíl např. od práva na náhradu zvýšených nákladů ve smyslu § 36 odst. 3, 4, o kterém rozhoduje na návrh vlastníka orgán státní správy lesů (srov. § 36 odst. 5, § 48 odst. 1 písm. r/ cit. zákona)], ani z jiného právního předpisu nevyplývá, že k projednání a rozhodnutí nároku na náhradu újmy vzniklé v důsledku omezení hospodaření v lese je určen orgán státní správy lesů, popř. jiný orgán. Zmocnění k rozhodnutí o takovém nároku nelze dovodit ani z ustanovení § 58 odst. 2 zákona č. [289/1995](#) Sb., na který odkázal odvolací soud; uvedené ustanovení pouze nařizuje, aby (není-li stanoveno jinak) orgány státní správy lesů při řízení o věcech upravených tímto zákonem postupovaly podle správního řádu. Právo na náhradu újmy vzniklé v důsledku omezení hospodaření v lese sice je reglementováno právní normou obsaženou v zákoně č. [289/1995](#) Sb., ale - jak vyplývá z výkladu výše - jedná se o „věc, která vyplývá z občanskoprávního vztahu“.

Odvolací soud, který otázku pravomoci vyřešil v rozporu s tím, co bylo uvedeno shora, věc nesprávně právně posoudil; rozhodnutí, které na něm vybudoval, tudíž správné být nemůže. Nejvyšší soud proto napadené usnesení bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 o.s.ř.) zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1 část věty za středníkem, odst. 2 věta první o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)